

Ár 2014, föstudaginn 14. mars, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 90/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 21. október 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 21. október 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 21. október 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 25. nóvember 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 25. nóvember 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 2. desember 2013.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 14. mars 2014.

II.

Málsatvik.

Þann 23. nóvember 2007 var bílasamningur nr. X undirritaður. Varnaraðili var tilgreindur leigusali og sóknaraðili leigutaki. Hið leigða var bifreiðin A og leigutími var frá 20. nóvember 2007 til 5. febrúar 2015. Samningsfjárhæð var kr. 3.503.537. Eftirfarandi ákvæði var í 4. gr. samningsins: „*Samningur þessi er gengistryggður og eru allar fjárhæðir bundnar erlendum/innlendum myntum í eftirfarandi hlutföllum og taka mið af þeim á hverjum tíma: JPY 50% og CHF 50%. Gengi/vísitala gjaldmiðla miðast við útborgunardag samnings. Leigugjald tekur breytingum á gengi og vöxtum skv. 7. gr. samnings þessa.*“

Þann 21. október 2010 barst sóknaraðila endurútreikningur á samningi nr. X í samræmi við dóma Hæstaréttar nr. 153/2010 og 471/2010. Eftirstöðvar samnings fyrir endurútreikning voru tilgreindar kr. 5.742.382 en eftirstöðvar samnings eftir endurútreikning voru kr. 2.575.354. Inneign á veltureikningi var kr. 220.519 og staða samnings m.v. að inneign væri ráðstafað inn á eftirstöðvar var kr. 2.354.834.

Þann 14. febrúar 2011 sendi sóknaraðili varnaraðila tölvupóst og óskaði eftir að koma á framfæri athugasemdum vegna endurreiknings á bílaláni nr. X. Sýndist

sóknaraðila að varnaraðili hefði reiknað Seðlabankavexti frá upphafi samningsins og að hann teldi slíkt ekki standast lög. Ítrekaði sóknaraðili kröfuna með tölvupóstum, dags. 17. mars 2011 og 19. september 2013. Þann 20. september 2013 svaraði varnaraðili og sagði ljóst að samningur sóknaraðila yrði ekki endurreiknaður að nýju.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 21. október 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili endurreikni að nýju gengistryggðan bílasamning nr. X samkvæmt þeirri uppgjörsaðferð sem Hæstiréttur hafi mótað fyrir sambærileg mál, en sóknaraðili telur að fyrri endurreikningur félagsins standist hvorki lög né dómafordæmi Hæstaréttar.

Sóknaraðili vísar til þess að umþrættur samningur sé gengistryggður og bundinn erlendum myntum í hlutföllunum JPY 50% og CHF 50%. Samningsfjárhæð sé tilgreind í íslenskum krónum 3.503.537. Verði ekki annað séð en að samningurinn falli undir dóma Hæstaréttar um ólögmæti gengistryggðra neytendalána, enda hafi varnaraðili í reynd viðurkennt ólögmæti samningsins með fyrri endurútreikningi. Samningurinn sé í skilum og hafi ekki verið framseldur þriðja aðila.

Sóknaraðili telur einsýnt að með endurreikningi, dags. 21. október 2010, hafi varnaraðili endurreikað vaxtakröfur sínar með Seðlabankavöxtum afturvirktt allt frá stofndeggi kröfunnar og litið fram hjá gildi fullnaðarkvittana. Þessi uppgjörsaðferð sem Hæstiréttur hafi ítrekað dæmt ólöglega, hafi leitt til umtalsverðrar hækkunar á vöxtum.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðila hafi verið óheimilt að endurreikna bílasamning nr. X með Seðlabankavöxtum afturvirktt frá stofndeggi, en í samræmi við dómafordæmi Hæstaréttar megi slík vaxtabreyting einungis gilda til framtíðar, þ.e. frá og með dagsetningu endurreiknings. Varnaraðili skuli án frekari tafa leiðrétt fyrri endurreikning sinn og nú í samræmi við þá uppgjörsaðferð sem Hæstiréttur hafi mótað fyrir sambærileg lán í máli nr. 464/2012. Samkvæmt þeirri uppgjörsaðferð beri að taka þær afborganir af höfuðstól skuldarinnar sem lántaki hafi innt af hendi til og með 21. október 2010, kr. 1.933.659, að frádreginni þeirri upphæð sem varnaraðili hafi endurgreitt lántaka við fyrri endurreikning, kr. 220.519, eða alls kr. 1.713.140 og draga frá upphaflegum höfuðstól sem samkvæmt lánasamningnum hafi verið kr. kr. 3.503.537. Lántaki geri því kröfu um að viðurkennt verði að réttar eftirstöðvar lánasamningsins miðað við 21. október 2010, séu kr. 1.790.397 en ekki kr. 2.575.354, líkt og varnaraðila hafi reiknast til í endurreikningi þeim sem félagið neiti nú að leiðrétt.

Sóknaraðili bendir á að ljóst sé að hin rétta niðurstaða sem fundin sé með þessari uppgjörsaðferð muni leiða til þess að endurreika þurfi þær greiðslur af láninu sem inntar hafi verið af hendi eftir endurreikning, t.d. sé ljóst að vaxtaþáttur greiðslna eftir lagfærðan endurreikning hafi þannig verið mun hærri en hann hafi átt að vera, sökum þess að réttur höfuðstóll lánsins hafi verið umtalsvert lægri en varnaraðila hafi reiknast til. Sóknaraðili geri einnig kröfu til að gjalddagar eftir endurreikning verði endurreiknaðir með þetta í huga, en þar sé einungis gerður ágreiningur um upphæð vaxtaþáttar hvernar greiðslu, sem afleiðu af lækkuðum höfuðstól, en ekki vaxtastig. Komi í ljós við þennan endurreikning að í einhverjum tilvikum hafi réttmæt afborgun í raun verið vangreidd á gjalddaga að hluta eða öllu leyti í eitt skipti eða fleiri, verði

inneign lántaka hjá varnaraðila vegna ofgreiðslu samkvæmt framangreindri kröfu þá ráðstafað til skuldajöfnunar á móti þeim fjárhæðum sem kunni að hafa vantað upp á fullar efndir á hverjum gjalddaga miðað við þá forsendu að útreikningi hefði frá upphafi verið hagað með lögmeætum hætti. Þannig veiti sóknaraðili heimild til skuldajöfnunar endurkröfu sinnar að hluta eða öllu leyti eftir því sem við eigi til þess að sem flestir gjalddagar afborgana geti með slíkum útreikningi talist hafa verið í fullum efndum lögum samkvæmt af hálfu beggja samningsaðila, að svo miklu leyti sem kostur sé.

Komi í ljós að endurreikningi loknum að bílasamningur nr. X sé að fullu uppgreiddur þá gerir sóknaraðili að lokum kröfu um að varnaraðili endurgreiði lántaka það sem ofgreitt hafi verið að viðbættum dráttarvöxtum af peningakröfum í íslenskum krónum eins og þeir hafi verið gefnir út af Seðlabanka Íslands á hverjum tíma, en ella komi ný staða samnings og eftirstöðvar hans fram á fyrsta greiðsluseðli sem varnaraðili gefi út eftir nýjan endurreikning.

Sóknaraðili bendir á að þegar endurreikningur varnaraðila, dags. 21. október 2010, sé skoðaður sjáist að áður en skuldajöfnun eigi sér stað þá hafi varnaraðili hækkað vaxtakröfur tímabilsins afturvirkir úr kr. 480.955 (sem hafi verið sú upphæð sem sóknaraðili hafi raunverulega greitt í vexti á tímabilinu) í kr. 1.267.807.

Að mati sóknaraðila skiptir grundvallarmáli að í dómi Hæstaréttar í máli nr. 471/2010 komi ekkert fram um við hvaða tímabil eigi að miða við beitingu Seðlabankavaxta, þ.e. hvort fjármálafyrirtækjunum hafi verið heimilt að endurreikna samninga með Seðlabankavöxtum frá upphafi eður ei. Í dómnum sé einungis sagt að nota eigi Seðlabankavexti en engar frekari leiðbeiningar séu gefnar. Því hafi það alfarið verið eigin túlkun fjármálafyrirtækjanna að þeim væri heimilt að endurreikna lánin með Seðlabankavöxtum frá upphafi. Það samrýmist ekki réttarvitund og lagavenju að heimilt sé að breyta eftir á þegar greiddum vöxtum enda hafi strax risið miklar deilur um þessa túlkun fjármálafyrirtækjanna.

Sóknaraðili kveðst telja framangreinda framkvæmd ólöglega, en rétt sé að taka fram að samkvæmt endurreikningi varnaraðila þá hafi myndast inneign hjá sóknaraðila upp á alls kr. 220.519, sem varnaraðili hafi endurgreitt. Þetta hafi verið vegna þess að þó að félagið hafi afturvirkir hækkað vaxtakröfur sínar þá komi á móti örlítið meiri lækkun á útreiknuðum höfuðstólsgreiðslum tímabilsins (en félaginu hafi verið með öllu óheimilt að ráðstafa þegar greiddum höfuðstólsafborgunum upp í vaxtakröfu sína). Sóknaraðili telur skipta höfuðmáli að þessi endurgreiðsla varnaraðila hafi alls ekki verið lokauppgjör á viðskiptum hans og félagsins fyrir umrætt tímabil, enda hafi endurreikningurinn sem að baki hafi legið byggt á ólögmeetri aðferðarfræði. Hefði „veltureiknings“ aðferðinni verið rétt beitt og ekki tekið tillit til óleyfilegra afturvirkra vaxtahækkana, hefði inneign lántaka á veltureikningi eftir endurreikning þannig í raun átt að vera mun hærri.

Sóknaraðili vísar máli sínu til stuðnings til dóms Hæstaréttar í máli nr. 600/2011. Telur hann að dómurinn hafi skýrt fordæmisgildi í máli þessu. Reyndar hafi í dómnum verið um að ræða fasteignalán til lengri tíma en bílasamningur sóknaraðila, en það eigi þó ekki að skipta máli við úrlausnina, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 50/2013, þar sem rétturinn hafi komist að þeirri niðurstöðu að um bílasamning Plastiðjunnar ættu sömu rök við og í máli nr. 600/2011. Benda megi á að í máli nr. 600/2011 telji Hæstiréttur að vaxtakrafa fyrir liðna tíð upp á kr. 6.585.934 sé umtalsverð í ljósi þess að upphafleg lánsfjárhæð hafi verið kr. 19.200.000, enda sé þetta hlutfall upp á 34%. Í tilfelli lántaka hljóði vaxtakrafa varnaraðila fyrir liðna tíð

upp á kr. 1.267.807 og miðað við upphaflega lánsfjárhæð kr. 3.503.537, sé það hlutfall upp á 36%, sem hljóti sömuleiðis að teljast umtalsvert.

Sóknaraðili telur ennfremur að skilyrði Hæstaréttar vegna notkunar fullnaðarkvittana eigi við í hans tilfalli, líkt og sjáist á endurreikningi varnaraðila, þar sem raungreiðslur lántaka hafi verið taldar upp. Sóknaraðili hafi á tímabilinu greitt alls 28 afborganir af samningnum og hafi álagðir vextir verið greiddir jafnóðum skilvíslega í hverjum mánuði samkvæmt útgefnum greiðslutilkynningum varnaraðila. Félagið hafi enda tekið á móti greiðslum sóknaraðila athugasemda- og fyrirvaralaust, en samkvæmt dómum Hæstaréttar teljist slíkt jafngildi fullnaðarkvittunar. Bendir sóknaraðili á að í dómi Hæstaréttar í máli nr. 464/2012 árétti Hæstiréttur þetta sjónarmið. Hæstiréttur hafi áréttað þennan skilning í fleiri málum.

Sóknaraðili bendir á að varnaraðili hafi í svipuðum málum beitt fyrir sig þeirri vörn að sambærilegir bílasamningar og samningur sóknaraðila séu kaupleigusamningar og því hafi félaginu ekki borið nein skylda til að endurreikna þá. Þeirri túlkun hafi Hæstiréttur hafnað, sbr. dóm í máli nr. 153/2010

Sóknaraðili vísar til þess að í höfnun sinni á kröfu sóknaraðila vísi varnaraðili í dóm Hæstaréttar í máli nr. 50/2013. Bendir sóknaraðili á að í máli nr. 50/2013 hafi Plastiðjan uppi tvær kröfur, annars vegar að viðurkennt verði að við endurreikning lánsins hafi varnaraðila verið óheimilt að kefja sig um frekari vaxtagreiðslur en þegar hefðu verið inntar af hendi (sem sé sambærileg krafa og sóknaraðili geri nú á hendur varnaraðila) og hins vegar að Landsbankanum yrði gert að standa skil á mismuni þeirra greiðslna sem Plastiðjan innti af hendi og fjárhæðum sem fram komu í endurreikningi vegna þeirra gjalddaga þar sem sá mismunur hafi verið Plastiðjunni í hag. Í dómnum hafi verið tekið undir fyrri kröfu Plastiðjunnar, sem sé sambærileg kröfu sóknaraðila á hendur varnaraðila, og staðfestur sá margáréttaði skilningur Hæstaréttar að lánveitanda hafi ekki verið heimilt að krefja lántaka um viðbótargreiðslur vegna þegar greiddra vaxta aftur í tímann. Að því leyti renni dómur sá sem varnaraðili beri fyrir sig enn styrkari stoðum undir kröfu lántaka hér.

Sóknaraðili bendir á að í dómi Hæstaréttar í máli nr. 50/2013 hafni Hæstiréttur hins vegar seinni kröfu Plastiðjunnar, um að fá endurgreiddan mismun vegna endurreiknings og þeirra greiðslna sem Plastiðjan hafi innt af hendi fyrir þá gjalddaga sem sá mismunur hafi verið Plastiðjunni í hag, og hafni rétturinn kröfunni á þeirri forsendu að ljóst væri að Plastiðjan hefði ekki að öllu samanlögðu ofgreitt af skuld sinni á því tímabili sem um hafi rætt. Sóknaraðili telur þessa höfnun Hæstaréttar á kröfum Plastiðjunnar í máli nr. 50/2013 ekki hafa neina þýðingu fyrir mál það sem hér um ræði, enda séu málavextir aðrir og lántaki hafi uppi allt aðrar kröfur en Plastiðjan. Í stað þess að krefjast endurgreiðslu vegna „þeirra gjalddaga sem voru stefnanda í hag“ krefjist sóknaraðili þess að viðurkennt verði að varnaraðila hafi verið óheimilt að hækka vaxtakröfur sínar afturvirk og því þurfi að koma til endurreikningur lánsins í heild samkvæmt þeirri uppgjörsaðferð sem Hæstiréttur hafi mótað fyrir sambærileg lán í máli nr. 464/2012. Komi í ljós að því uppgjöri loknu að lánsamningurinn sé enn ekki að fullu uppgreiddur þá krefjist lántaki enngar frekari endurgreiðslu af hálfu varnaraðila, og því eigi þetta dómaförðæmi nr. 50/2013 engan veginn við.

Sóknaraðili bendir á að í svari sínu þann 20. september 2013 minnst varnaraðili ennfremur á lög nr. 151/2010 og segi: „Lög nr. 151/2010 voru sett 22. desember 2010 en þinn endurútreikningur var framkvæmdur 21. október 2010 og því ómögulegt að Árna Páls löggin hafi verið notuð til viðmiðunar.“ Sé félagið með því að draga þá ályktun að þó afturvirkniákvæðið í lögum nr. 151/2010 hafi verið dæmt

ólögmætt þá hafi það ekki í för með sér að endurreikningurinn sem slíkur sé ólögmætur af því hann hafi verið framkvæmdur fyrir setningu laganna og sé því ekki byggður á þeim. Sóknaraðili telur að um sé að ræða hreinar hártoganir sem gangi þvert gegn yfirlýstum vilja Hæstaréttar.

Sóknaraðili vísar til þess að með setningu laga nr. 151/2010 hafi þess verið freistað að festa í lög þá aðferðarfræði sem fjármálafyrirtækin hafi beitt við endurreikninga sína, og þar með eyða þeirri réttaróvissu sem hafi skapast þegar endurreikningum hafi verið mótmælt harðlega. Sá skilningur hafi ávallt verið ríkjandi í íslenskri lagaframkvæmd að afturvirkar breytingar á viðskiptaskilmálum séu ólögmætar nema undir afar ströngum skilyrðum. Þau skilyrði hafi ekki verið talin fyrir hendi hér og með því að lýsa því yfir að umrætt afturvirkniákvæði laga nr. 151/2010 standist hvorki lög né stjórnarskrá sé Hæstiréttur að lýsa því yfir að aðferðarfræðin sem slík sé ólögmæt. Því leysi það varnaraðila ekki undan ábyrgð að endurreikningur félagsins hafi verið framkvæmdur á undan setningu laganna.

Sóknaraðili vísar til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-2302/2012 máli sínu til stuðnings.

Sóknaraðili telur að skýrt og afdráttarlaust dómafordæmi Hæstaréttar hefji yfir allan vafa að varnaraðila hafi verið óheimilt að endurreikna umrætt bílalán með því að nota Seðlabankavexti afturvirkt frá stofnþegi kröfunnar. Slíkt hafi félaginu einungis verið heimilt að gera til framtíðar, þ.e. frá og með þeim tíma er endurreikningurinn hafi farið fram. Félagið geti því hvorki stuðst við lagaheimildir né dómafordæmi þegar það hækki afturvirkt vaxtakröfur sínar og ráðstafi umtalsverðum hluta af höfuðstólsgreiðslum lántaka árin á undan upp í þessar óheimilu vaxtakröfur og krefji þannig lántaka afturvirkt um talsverða fjárhæð í viðbótarvexti, þegar lántaki hafi allt tímabilið greitt uppsetta vexti skilvíslega og í góðri trú samkvæmt útsendum greiðslutilkynningum félagsins, enda fullnaðarkvittun komið fyrir.

Sóknaraðili telur einnig að rök varnaraðila fyrir höfnun félagsins á beiðni um leiðréttingu fyrri endurreiknings styðjist við dómafordæmi sem alls ekki eigi við um kröfur sóknaraðila, auk þess sem varnaraðili hafi enn ekki svarað efnislega athugasemdum varðandi ólögmæti afturvirkra vaxtakrafna félagsins.

Sóknaraðili vísar í afrit af bréfi sem Landsbankinn hafi sent öðrum viðskiptavini sem hafi verið með gengistryggt bílalán hjá bankanum. Í bréfinu komi fram að Landsbankinn hafi í kjölfar dóma Hæstaréttar ákveðið að endurreikna aftur gengistryggt bílalán viðskiptamanns og leiðrétta fyrri endurreikning, svipað og gerð sé krafa um að varnaraðili geri nú í þessu tilfalli. Sóknaraðili hafi reyndar ekki eintak af bílasamningi Landsbankans undir höndum og gera verði ráð fyrir að orðalag og framsetning sé önnur en í samningi varnaraðila, en eðli samninganna hljóti að teljast hið sama og því fráleitt að halda öðru fram en að sömu grundvallarreglur gildi um hin ólöglega gengistryggðu bílalán fjármálafyrirtækjanna, enda hafi þeim skýringum varnaraðila að „eðlismunur“ sé á samningum félagsins og annarra sambærilegra lánasamninga verið hrundið af dómsvaldinu og vísað frá.

Bendir sóknaraðili á að vísan í umrætt bréf Landsbankans hafi fyrst og fremst þann tilgang að draga fram þá staðreynd að af þeim fjármálafyrirtækjum sem veitt hafi umrædd ólöglega gengistryggð lán, þá virðist varnaraðili eitt þráast við að viðurkenna skýr lagaákvæði og margaréttað dómafordæmi Hæstaréttar.

Sóknaraðili hefur eftirfarandi athugasemdir við athugasemdir varnaraðila við kröfugerð sóknaraðila.

Sóknaraðili telur býsna langt seilst sé því haldið fram að engin „athafnaskylda“ hvíli á varnaraðila til að leiðrétta fyrri endurreikning sinn, fari svo að hann reynist ólögmætur. Teljist umræddur endurreikningur ganga þvert á dómafordæmi Hæstaréttar og aðrar lögskýringar þá hljóti samkvæmt eðli máls og meginreglum laga að hvíla sú skylda á félaginu að leiðrétta ólögmætan fjármálagjöfning sinn.

Sóknaraðili bendir á að lánasamningar séu í eðli sínu tvíhliða samningar milli tveggja aðila og eigi báðir samningsaðilar réttindi og beri sömuleiðis báðir skyldur. Þannig verði t.d. að telja eina af höfuðskyldum fjármálafyrirtækis þá að standa réttilega að innheimtum krafna sinna. Hafi fjármálafyrirtæki brotið þessa skyldu sína sé auðvitað fráleitt að lýsa því yfir að ekki hvíli á því athafnaskylda til að leiðrétta ólögmæta framkvæmd sína.

Bendir sóknaraðili á að í svari varnaraðila sé sérstaklega vísað á frávísun nefndarinnar á kröfu í máli nr. 22/2009, en við lestur þess máls virðist það eiga fátt sameiginlegt með kröfu sóknaraðila. Í máli nr. 22/2009 sé þess þannig krafist að fjármálafyrirtæki geri að því er virðist alveg nýjan lánasamning við kröfuhafa „á réttum forsendum“, sem sé auðvitað óljóst orðalag. Í kröfu sóknaraðila sé því hins vegar aldrei haldið fram að lánasamningur sóknaraðila sem slíkur sé „ólöglegur“ eða „rangur“ og þaðan af síður sé þess krafist að varnaraðili geri nýjan lánasamning eða breyti forsendum samnings á nokkurn hátt. Krafa sóknaraðila sé að endurreikningur varnaraðila hafi verið ólögmætur og að hann beri því að leiðrétta, skv. ítarlega skilgreindu ferli, en ekki sé vikið einu orði að óljósum breytingum eða niðurfellingu á lánasamningnum sem slíkum. Því telji sóknaraðili ljóst að mál það sem varnaraðili beiti fyrir sig hafi ekki fordæmisgildi.

Sóknaraðili hafnar með öllu þeirri staðhæfingu varnaraðila að vísa beri kröfunni frá þar sem hún sé „óljós og óskýr“. Sé fjárfrafa sóknaraðila tilgreind mjög nákvæmlega og upp á skýra og ákveðna krónutölu og í kröfugerðinni rakið nokkuð nákvæmlega hvernig þessi upphæð sé fundin. Reyndar komi fram í málskotinu að verði krafa þessi viðurkennd þá muni það óhjákvæmilega hafa í för með sér að endurreikna verði þær afborganir lánasamningsins sem innar hafi verið af hendi eftir viðmiðunardagsetninguna. Viðurkennir sóknaraðili að hann hafi ekki framkvæmt þá vinnu á þessu stigi máls, enda hljóti það að vera hlutverk viðkomandi fjármálastofnunar að endurreikna og leiðrétta innheimtur sínar, komi í ljós að þær hafi verið byggðar á ólögmætum grunni. Það geti m.ö.o. ekki með nokkru móti talist á ábyrgð lántakenda að leiðrétta ólögmæta lánsútreikninga fjármálastofnana. Hugsanlega vaxi þetta varnaraðila í augum og telji félagið því þessar skyldur sínar bæði óljósar og óskýrar, en því hafni sóknaraðili enda um tiltölulega einfalda útreikninga að ræða sem sérfróðum starfsmönnum fjármálafyrirtækja ætti að vera í lófa lagið að framkvæma hratt og örugglega um leið og réttar forsendur liggi fyrir. Virðist þetta enda ekki hafa vafist fyrir öðrum fjármálastofnunum.

Sóknaraðili áréttar að hann hafi aldrei lýst því yfir að hann telji að samningsvextir eigi almennt að gilda í stað Seðlabankavaxta. Sóknaraðili byggir á því að varnaraðila hafi verið óheimilt að krefjast afturvirkir mismunar Seðlabanka- og samningsvaxta fyrir tímabilið, en hafi ekki haldið því fram að samningurinn sem slíkur ætti ekki að bera Seðlabankavexti. Biðst sóknaraðili forláts hafi orðaval hans í þessu tilfelli verið óskýrt og treystir því að það komi ekki að sök, enda kröfur að öðru leyti skýrt fram settar og útskýrðar á ítarlegan hátt í kröfugerðinni.

Sóknaraðili vísar til álitsgerðar sem LEX lögmennsstofa hafi unnið fyrir Samtök fjármálafyrirtækja í febrúar 2012, vegna dóms Hæstaréttar í máli nr.

600/2011. Ljóst sé að Samtökum fjármálafyrirtækja hafi verið gerð ítarleg grein fyrir niðurstöðum dómsins og margvíslegum áhrifum hans, þ.m.t. úrslitagildi fullnaðarkvittana að ákveðnum skilyrðum uppfylltum. Varnaraðila, sem sé aðili að Samtökum fjármálafyrirtækja, ætti því að vera fullkunnugt um þetta atriði.

Sóknaraðili byggir á því að kröfur hans snúi ekki á neinn hátt að endurgreiðslu ofgreidds fjár, líkt og varnaraðili haldi fram. Sóknaraðili sé ekki að krefjast endurgreiðslu sökum ofgreiðslu. Sóknaraðili hafi aldrei lýst yfir þeirri skoðun sinni að hann hafi ofgreitt á tímabilinu sem um ræði og eigi því kröfu á einhvers konar endurgreiðslu vegna þess. Þvert á móti hafi krafa sóknaraðila ætíð verið skýr og sé ekki gerður neinn ágreiningur um þær upphæðir sem greiddar hafi verið af láninu fram að endurreikningi heldur snúi krafan alfarið að kröfu varnaraðila um hækkaða vexti og einhliða afturvirka ráðstöfun félagsins á höfuðstólsgreiðslum sóknaraðila árin þrjú þar á undan upp í kröfu sína. Sem afleiðingu af kröfu sóknaraðila verði þó að endurreikna greiðslur af láninu sem inntar hafi verið hendi eftir endurreikning. Sóknaraðili minnst í eitt skipti í kröfugerð sinni á endurgreiðslu og sé það ef eftir endurreikning lánsins í heild sinni komi í ljós að það sé þegar að fullu greitt og fari sóknaraðili þá fram á að varnaraðili endurgreiði það sem ofgreitt hafi verið í heildina. Sú krafa helgist hins vegar af meginreglum kröfuréttar en ekki fullnaðarkvittunum tímabilsins, öfugt við það sem varnaraðili reyni að halda fram. Ljóst sé að sóknaraðili hafi ekki ofgreitt á fullnaðarkvittanatímabilinu sjálfu.

Sóknaraðili bendir á að varnaraðili fullyrði að sóknaraðili hafi ekki orðið fyrir fjárhagslegri röskun. Eins og sjáist þegar endurreikningur varnaraðila sé skoðaður þá lækki félagið einhliða og afturvirkt höfuðstólsgreiðslur tímabilsins um kr. 1.036.062 og ráðstafi þeirri upphæð í ólögmæta vaxtakröfu sína. Segja megi að þarna sé varnaraðili að hækka höfuðstól lánsins um ríflega eina milljón króna. Að sjálfsögðu beri að hafa í huga kr. 220.519 sem félagið hafi endurgreitt sóknaraðila á grundvelli hins ólögmæta endurreiknings, en á móti komi að reikna megi með því að vaxtagreiðslur og afborganir síðan hafi verið of háar sökum þess að réttur höfuðstóll lánsins hafi átt að vera umtalsvert lægri. Það sé því erfitt að sjá hvernig félagið geti rökstutt að slíkt sé ekki fjárhagsleg röskun, en auðvitað skipti þessi athugasemd félagsins engu máli. Það eigi ekki að skipta máli við mat á lögmæti gerningsins hvort hann valdi fjárhagslegri röskun og þannig sé t.d. þjófnaður alveg jafn ólögmætur sama hvort stolið sé frá auðugum manni eða fátækum.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfu sóknaraðila verði vísað frá nefndinni en að öðrum kosti að kvörtun verði synjað.

Til stuðnings aðalkröfu sinni vísar varnaraðili til þess að af 6. samþykktu úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki sé ljóst að nefndin fjalli einungis um fjárkröfur á hendur fjármálafyrirtækjum og þá að uppfylltu því skilyrði að kvörtun sé ekki óljós eða óskýr.

Varnaraðili byggir á því að krafa sóknaraðila sé í eðli sínu krafa um athafnaskyldu á hendur varnaraðila, þ.e. að hann „endurreikni að nýju gengistryggðan bílasamning lántaka“. Engin lagaákvæði styðji að slík athafnaskylda verði lögð á varnaraðila enda sé í kvörtun ekki vísað til lagastoðar fyrir kröfunni. Af þeim sökum beri að vísa kvörtuninni frá, sbr. t.d. úrskurð nefndarinnar í máli nr. 22/2009.

Varnaraðili vísar til þess að krafa sóknaraðila um framkvæmd athafnaskyldunnar sé óljós og óskýr. Þannig sé í kvörtun vísað til „þeirrar uppgjörsaðferðar sem Hæstiréttur hefur mótað fyrir sambærileg mál“. Í þessu efni verði ekki séð að fyrir liggi ein óumdeild uppgjörsaðferð af hálfu Hæstaréttar, auk þess sem niðurstöður Hæstaréttar taki ávallt mið af málsforræðisreglu einkamálaréttarfars. Einnig megi benda á að kröfur sóknaraðila gangi t.d. þvert á niðurstöðu Hæstaréttar í máli nr. 50/2013.

Vísar varnaraðili framangreindu til viðbótar til þess að ekki sé hægt að fallast á að þau mál sem sóknaraðili vísi til teljist sambærileg máli hans. Þannig hafi sóknaraðili fengið endurgreiðslu, en ekki hafi verið gerð krafa á hendur honum um viðbótargreiðslu eftir endurreikning lánsins og geti hann því ekki borið fyrir sig fullnaðarkvittun gegn viðbótarkröfu sem ekki hafi verið gerð. Fullyrðingar sóknaraðila um inntak dóma Hæstaréttar byggja einnig á misskilningi.

Þá telur varnaraðili algerlega óljóst hvernig eigi að öðru leyti að framkvæma endurreikning skv. kröfu sóknaraðila, t.d. hvaða tímaviðmið skuli nota varðandi svokallað „fullnaðarkvittunartímabil“.

Til stuðnings varakröfu telur varnaraðili í upphafi nauðsynlegt að leiðrétta þá röngu fullyrðingu sóknaraðila að lán með gengistryggingu hafi verið „ólögmæt lán“. Þvert á móti hafi verið um lögmæta lánaskuldbindingu að ræða á milli lántaka og lánveitanda. Hæstiréttur hafi hins vegar gert athugasemdir við verðtryggingu lána í íslenskum krónum sem bundin hafi verið þróun gengis gjaldmiðla.

Varnaraðili byggir á því að fyrir liggi skýr dómafordæmi þess efnis að vaxtakjör samnings, sem áður hafi verið gengistryggður, verði ekki lögð til grundvallar lögskiptum aðila. Þannig hafi sagt í grundvallardómi Hæstaréttar um þetta efni í máli nr. 471/2010 að ekki væri hægt að byggja á erlendu vaxtaviðmiði samnings enda „... fullljóst að slík vaxtakjör af láninu gátu ekki komið til álita nema í tengslum við gengistryggingu þess“ enda „bein og órjúfanleg tengsl“ á milli gengistryggingar og vaxtakjara. Jafnframt segi að óhjákvæmilegt sé að „ógildi ákvæðisins um gengistryggingu leiði til þess að líta verði með öllu fram hjá ákvæðum samningsins um vaxtahæð“. Síðari dómur hafi vísað til þessa fordæmis og hafnað beitingu upphaflegs vaxtaviðmiðs „gengistryggðs“ samnings. Vísar varnaraðili til dóma Hæstaréttar í málum nr. 604/2010, 603/2010 og 663/2010.

Varnaraðili bendir á að í tilvitnuðum dómi Hæstaréttar í máli nr. 471/2010 hafi einnig sagt að þar sem ekki yrði litið til vaxtaviðmiðs hins gengistryggða samnings, þá hafi atvik svarað til þess „að samið hafi verið um að greiða vexti af peningakröfu án þess að tiltaka hverjir vextir skyldu vera“. Af þeim ástæðum skyldu vextir miða við 4. gr., sbr. 3. gr. vaxtalaga nr. 38/2001. Rétt sé að taka fram að það vaxtaviðmið feli í sér vísan til lægstu vaxta á íslenskum lánamarkaði.

Varnaraðili vísar til þess að í 3. gr. vaxtalaga, sem dómurinn vísi til, sé tiltekið berum orðum að vexti skuli greiða frá stofndegri kröfu og til greiðsludags, sbr. 3. gr. vaxtalaga. Í greinargerð með frumvarpi því sem varð að vaxtalögum komi fram að ákvæðið sé „afdráttarlaust“ um það „að vexti skuli greiða frá og með stofndegri peningakröfu“. Af þessu sé ljóst að sú fullyrðing sóknaraðila að upphafsdagur Seðlabankavaxta sé óljós standist ekki gildandi rétt.

Varnaraðili telur þá fullyrðingu sóknaraðila ekki standast að vöxtum hafi verið breytt eftir á. Hið rétta sé að við það að gengistrygging samnings hafi ekki verið talin heimil, þá hafi fallið niður bæði gengistrygging og vaxtaviðmið hins gengistryggða samnings. Eftir hafi staðið peningakrafa þar sem samið hafi verið um greiðslu vaxta

en vaxtaviðmið skorti og því hafi verið um lögakveðið vaxtaviðmið *ex tunc* að ræða, skv. 4. gr. sbr. 3. gr. vaxtalaga.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðili fari fram á að lán hans verði reiknað að nýju á grundvelli reglna kröfuréttar um svonefnda fullnaðarkvittun. Varnaraðili telur misskilnings gæta um kröfuréttarlegt eðli fullnaðarkvittunar. Það sé meginregla í kröfurétti að kröfuhafi sem fengið hafi minna greitt en hann átti rétt til, eigi kröfu á hendur skuldara um það sem vangoldið sé. Frá meginreglunni geti verið undantekningar, s.s. regla um fullnaðarkvittun.

Vísar varnaraðili til þess að þannig kunni sú aðstaða að vera uppi þegar kröfuhafi geri kröfu á hendur skuldara um vangoldna greiðslu að skuldari geti komist undan frekari fjárútlátum með því að bera fyrir sig svokallaða fullnaðarkvittun. Þetta sé þó háð vissum skilyrðum og eigi einungis við mjög sérstakar aðstæður. Reglunni um fullnaðarkvittun verði hins vegar einungis beitt gegn kröfu kröfuhafa en ekki sem kröfu skuldara á hendur kröfuhafa, slík kröfugerð skuldara byggji á öðrum lagasjónarmiðum um endurgreiðslu ofgreidds fjár.

Varnaraðili bendir á að þegar hann hafi endurreiknað lán sóknaraðila í samræmi við gildandi rétt þá hafi niðurstaðan orðið sú að sóknaraðili hafi ofgreitt af láni sínu og hafi fengið endurgreiddar kr. 220.519 eða um 6% af upphaflegu láni. Þannig sé ekki sú staða uppi að sóknaraðili geti borið fyrir sig fullnaðarkvittun þar sem ekki hafi verið gerð krafa á hendur honum um viðbótargreiðslu, heldur þvert á móti hafi sóknaraðili fengið endurgreiðslu.

Þá bendir varnaraðili á til viðbótar að sóknaraðili hafi ekki orðið fyrir röskun á fjárhagslegri stöðu sinni og hafi ekki getað haft réttmætar væntingar um að eftirstöðvar láns til bílakaupa væru hagfeldari en leiddi af lögstu vaxtakjörum á markaði.

Varnaraðili vísar til þess að í þeim dómsmálum sem sóknaraðili vísi til hafi verið fjallað um rétt lánþega til að bera fyrir sig fullnaðarkvittun vegna viðbótarkröfu viðkomandi fjármálafyrirtækja um frekari greiðslur. Hins vegar hafi í engu dómsmáli verið fallist á kröfur lántaka um frekari endurgreiðslur og endurgreiðslukröfu beinlínis verið hafnað, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 50/2013.

Með vísan til framangreinds telur varnaraðili að engin lagarök styðji kröfu sóknaraðila. Ekki hafi verið um viðbótarkröfu að ræða á hendur sóknaraðila og því verði fullnaðarkvittun ekki haldið fram gegn kröfu sem ekki sé fyrir hendi. Önnur niðurstaða væri ekki í samræmi við dómafordæmi og fæli í raun í sér ómerkingu á niðurstöðu Hæstaréttar í máli nr. 471/2010. Þessu til viðbótar hafi sóknaraðili ekki orðið fyrir fjárhagslegri röskun og hafi ekki getað haft réttmætar væntingar um að lán hans bæri lægri vexti en þeir lögstu á íslenskum markaði. Í ljósi þess að ekki hafi verið gerð viðbótarkrafa á sóknaraðila og reglan um fullnaðarkvittun eigi ekki við, sé ekki þörf á að meta hvort svo sérstakar aðstæður séu uppi í málinu að reglan um fullnaðarkvittun víki meginreglunni um fullar efndir til hliðar. Varnaraðili áskilur sér rétt til að fjalla um þetta atriði telji úrskurðarnefndin af einhverjum ástæðum að reglan um fullnaðarkvittun eigi við, m.a. í ljósi þess að þau tilvik hafi komið upp á samningstímanum að ekki hafi verið um fullar efndir að ræða miðað við samning aðila.

Varnaraðili byggir á því að í kjölfar svonefndra gengisdóma Hæstaréttar þann 16. júní 2010 og með tilliti til svonefnds vaxtadóms frá 16. september 2010 hafi lögskipti aðila verið færð að gildandi rétti með svonefndum endurreikningi. Við endurreikning hafi verið beitt svonefndri veltureikningsaðferð sem viðurkennd hafi verið í dómaframkvæmd, sbr. t.d. dóm Hæstaréttar í máli nr. 50/2013.

Telur varnaraðili að í kvörtun gæti misskilnings í fullyrðingum um reiknaðferðir. Ástæða sé til að setja fram athugasemdir, þó að kvörtun sé óskýr um þetta efni, engin sýnidæmi sett fram og kröfugerð því gölluð að þessu leyti.

Varnaraðili vísar til þess að varðandi endurreikning almennt þá hafi Hæstiréttur staðfest að rétt sé að nota svonefnda veltureikningsaðferð við endurreikning á gengistryggðum lánum til að finna út of- eða vangreiðslur og höfuðstól. Þannig sé t.d. í dómi Hæstaréttar í máli nr. 50/2013 fallist á notkun veltureikningsaðferðar og notkun vaxta skv. 4. gr. sbr. 3. gr. vaxtalaga, við útreikning á stöðu láns á milli kröfuhafa og skuldara, en þessi aðferð hafi leitt af fordæmi Hæstaréttar í máli nr. 471/2010. Í máli nr. 50/2013 hafi jafnframt verið komist að þeirri niðurstöðu að kröfuhafi gæti ekki krafist viðbótargreiðslu úr hendi skuldara vegna þess að undantekningarreglan um fullnaðarkvittun hafi átt við. Hins vegar hafi sérstakri endurkröfu skuldarans verið hafnað.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðili vísi sérstaklega til dóms í máli nr. 464/2012, en þar hafi ekki reynt sérstaklega á þær málsástæður sem að ofan greini. Þannig hafi kröfuhafinn ekki andmælt sérstaklega útreikningi skuldara. Varnir kröfuhafa hafi byggt á tilvísun í lög nr. 151/2010 sem ekki hafi getað gilt afturvirk, sbr. 72. gr. stjórnarskrá. Þá hafi kröfuhafinn ekki sett fram frekari málsástæður, s.s. um útreikning á grundvelli dóms 471/2010 eða sjónarmið um takmarkaða röskun á fjárhagslegri stöðu og réttmætum væntingum skuldara. Þannig hafi málið fyrst og fremst snúið að því hvort skilyrði fullnaðarkvittunar væru fyrir hendi, en fyrir hafi legið að skuldarinn hafi ekki fengið endurgreitt (öfugt við sóknaraðila) heldur hafi verið gerð viðbótarkrafa um greiðslu á hendur honum. Umrætt mál verði því að lesa með hliðsjón af málsforræðisreglu einkamálaréttarfars sem feli í sér að dómstólar séu bundnir af þeim málsástæðum og gögnum sem aðilar tefli fram hverju sinni. Með vísan til þessa, dóms Hæstaréttar í máli nr. 50/2013 og að engin viðbótarkrafa sé gerð á hendur sóknaraðila verði ekki litið til máls nr. 464/2012 við úrlausn þessa máls.

Vísar varnaraðili til þess að réttarstaðan sé eftirfarandi varðandi útreikninga, sbr. framangreint og dóma Hæstaréttar í málum nr. 471/2010, 50/2013, 327/2013 og 328/2013. Ögild ákvæði um gengistryggingu í lánasamningi leiði til þess að litið verði með öllu fram hjá ákvæði sammingsins um vaxtahæð og skuldin beri vexti eftir 4. gr., sbr. 3. gr. vaxtalaga frá lántökudegi til lokadags. Skuldbinding lántakans á hverjum tíma skuli miðast við lánið þannig reiknað. Ofgreiðsla/vangreiðsla fyrir liðna tíð sé fundin með því að bera saman annars vegar raunverulegar greiðslur sem lántaki hafi innt af hendi og hins vegar þær greiðslur sem lántaka hefði borið að inna af hendi, ef hæð vaxta hefði verið reiknuð eftir 4. gr., sbr. 3. gr. vaxtalaga frá upphafi, en við þetta mat eigi að miða við umrætt tímabil í heild sinni. Réttur lánveitanda til viðbótargreiðslu vegna vangreiðslu geti mögulega takmarkast af óskráðum undantekningarreglum íslensks kröfuréttar um gildi fullnaðarkvittana, þannig að uppfylltum tilteknum skilyrðum verði vikið frá meginreglunni um rétt kröfuhafa til viðbótargreiðslu þegar vangreitt sé. Réttur lántaka til að ná fram kröfu á lánveitanda vegna ofgreiðslu ráðist af því hvort að lántaki hafi greitt hærri fjárhæðir samtals á umræddu tímabili en hann hefði gert ef hæð vaxta hefði verið reiknuð eftir 4. gr., sbr. 3. gr. vaxtalaga frá upphafi.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að endurreikningi á bílasamningi nr. X, útgefnum af sóknaraðila til varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfu sóknaraðila verði vísað frá. Virðist hann byggja frávísunarkröfuna á b- og e-liðum 6. gr. samþykkta fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Í máli þessu reynir á það hvort varnaraðili geti eftir almennum reglum kröfuréttar krafist skuldara um viðbótargreiðslur vegna mismunar á umsömdum vöxtum, sem sóknaraðili hefur þegar greitt af umþrættu láni, og þeim vöxtum sem Seðlabanki Íslands ákveður samkvæmt 4. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, sbr. dóma Hæstaréttar í málum nr. 600/2011, 464/2012 og 50/2013.

Í ljósi þessa verður ekki fallist á með varnaraðila að krafa sóknaraðila sé ekki fjárhagsleg. Verður því ekki fallist á að úrskurður úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki í máli nr. 22/2009 hafi fordæmisgildi í máli þessu, enda laut sá þáttur málsins sem vísað var frá á grundvelli b-liðar 6. gr. samþykkta fyrir nefndina að því að varnaraðili málsins yrði þvingaður til samningsgerðar við sóknaraðila þess á tilteknum forsendum. Sú er ekki aðstaðan í máli þessu.

Þá verður í ljósi framangreinds ekki fallist á að krafa sóknaraðila sé óljós og óskýr að til frávísunar leiði, enda verður eins og að framan er rakið ráðið hvers sóknaraðili krefst, og varnaraðili hefur miðað málalátbúnað sinn við það.

Óumdeilt er með aðilum að um lán tengt gengi erlendra gjaldmiðla er að ræða.

Í málum Hæstaréttar nr. 600/2011, 464/2012 og 50/2013 reyndi á hvort kröfuhafi gæti eftir almennum reglum kröfuréttar krafist skuldara um viðbótargreiðslur vegna mismunar á umsömdum vöxtum, sem hann hafi þegar greitt af láni í íslenskum krónum með ólögmaetu ákvæði um gengisviðmiðun og þeim vöxtum sem Seðlabanki Íslands ákveður samkvæmt 4. gr. laga nr. 38/2001. Eins og rakið er í fyrrgreindum dómum er meginreglan sú að kröfuhafi, sem fengið hefur minna greitt en hann átti rétt til, á kröfu á hendur skuldara um það sem vangreitt er. Frá meginreglunni eru þó undantekningar, m.a. um að fullnaðarkvittun geti að vissum skilyrðum fullnægðum valdið því að kröfuhafi glati frekari kröfu, en tilkalli hans um viðbótargreiðslu verður af þeim sökum þó einungis hafnað við sérstakar aðstæður. Þau atriði sem líta verður til við mat á því hvort svo standi á eru í fyrsta lagi hvort skuldari hafi verið í góðri trú, það er hafi hvorki vitað né mátt vita að greiðsla hans var ófullnægjandi þegar hann innti hana af hendi. Í öðru lagi hvort sá aðstöðumunur hafi verið á samningsaðilum að það réttlæti að hafna beri viðbótarkröfu. Í þriðja lagi hvorum aðilanum standi nær að bera áhættu af þeim mistökum sem leiða til þess að vangreitt hefur verið. Í því sambandi skiptir einkum máli hvort festa hafi verið komin á framkvæmd samnings, hversu langur tími líði frá því að mistök hafi orðið, hvort samningssambandið sé í eðli sínu einfalt eða flókið og hvert sé umfang viðbótarkröfu. Ekkert eitt þessara atriða getur ráðið úrslitum um það hvort kröfuhafi eigi rétt á viðbótargreiðslum, heldur ræður þar heildarmat á aðstæðum öllum, en því verulegra sem óhagræði skuldarans yrði af viðbótargreiðslu því sterkari eru rökin til að víkja megi frá meginreglunni.

Sóknaraðili byggir á því að hann hafi greitt varnaraðila samkvæmt útsendum greiðslutilkynningum en leggur ekki fram greiðslutilkynningar. Varnaraðili hefur ekki andmælt því að sóknaraðili hafi greitt samkvæmt útsendum greiðslutilkynningum en hefur þó byggt á því að að þau tilvik hafi komið upp á samningstímanum að ekki hafi

verið um fullar efnidir að ræða miðað við samning aðila. Af endurreikningi þeim sem fyrir liggur í máli þessu, dags. 21. október 2010, verður ráðið að sóknaraðili greiddi oftast á gjalddaga lánsins en í mesta lagi þremur dögum síðar. Verður þessum greiðsluhætti jafnað til þess að fyrir liggi fullnaðarkvittun vegna hverrar greiðslu. Aðilar sammings gengu út frá því við hverja greiðslu að útreikningur kröfuhafans á fjárhæð afborgunar og vaxta tæki mið af því að ákvæði um gengistryggingu höfuðstólsins væru gild. Var sóknaraðili því í góðri trú um lögmæti skuldbindingarinnar og þar með að umræddar greiðslur fælu í sér réttar og fullar efnidir af hans hálfu. Þá er ljóst að aðstöðumunur var með sammingsaðilum þar sem varnaraðili var fjármálafyrirtæki sem starfaði á lánamarkaði og bauð viðskiptavinum sínum ýmis kjör, þar með talin lán með gengistryggingu sem reyndust ólögmæt.

Við mat á því hvorum standi nær að bera áhættu af þeim vaxtamun sem myndaðist við endurreikning á skuldbindingu sóknaraðila verður að líta til þess að hann greiddi jafnan í samræmi við greiðslutilkynningar varnaraðila og hafði eins og að framan var rakið 21. október 2010 greitt á 33 gjalddögum lánsins. Var því komin festa á framkvæmd sammingsins. Eins og atvikum var hér háttað verður ekki litið svo á að óeðlilegur dráttur hafi orðið á að kröfuhafinn hefði uppi viðbótarkröfu á hendur áfrýjanda. Sem fjármálafyrirtæki stóð það varnaraðili nær að gæta að því að samningurinn við sóknaraðila væri í samræmi við heimildir laga nr. 38/2001. Um umfang viðbótarkröfunnar er til þess að líta að varnaraðili krafði sóknaraðila um vexti samtals að fjárhæð kr. 1.267.807 fram til 21. október 2010 en sóknaraðili greiddi í raun samtals kr. 480.955 í vexti fram að þeim tíma. Munurinn á þessum fjárhæðum er kr. 786.852 og er sú fjárhæð umtalsverð hvort sem tekið er mið af upphaflegri fjárhæð lánsins eða litið er til hennar sem hlutfalls af greiddum vöxtum.

Þótt ekkert eitt framangreindra atriða geti ráðið úrslitum verður að líta svo á þegar þau eru öll virt í heild að varnaraðili geti ekki krafði áfrýjanda um viðbótargreiðslur vegna þegar greiddra vaxta aftur í tímann. Ákvæði laga nr. 151/2010 sem breyttu lögum nr. 38/2001, geta ekki haggjað þessari niðurstöðu enda er ekki með almennum lögum unnt að hrófla svo að íþyngjandi sé með afturvirkum hætti við réttarreglum um efni skuldbindinga og greiðslu skulda frá því sem gildi þegar til þeirra var stofnað og af þeim greitt, sbr. dóma Hæstaréttar í málum nr. 600/2011, 464/2012 og 50/2013. Samkvæmt öllu ofangreindu verður út af fyrir sig talið að viðskipti aðila séu með þeim hætti að sóknaraðili getið borið fyrir sig gagnvart varnaraðila að hann hafi í höndum ígildi fullnaðarkvittana fyrir greiðslum á tilteknum gjalddögum lánsins og að varnaraðili geti vegna þessa ekki gert frekari kröfur á hendur honum vegna þessara gjalddaga.

Það er hins vegar sérstakt úrlausnarefni í þessu máli, sem aðila greinir á um, hvort fyrrgreind málsástæða sóknaraðila varðandi fullnaðarkvittanir fyrir eldri gjalddögum, skipti máli þótt varnaraðili geri engar frekari fjárkröfur vegna þessara eldri gjalddaga.

Í dómi Hæstaréttar í málinu nr. 50/2013 var fallist á að fullnaðarkvittanir áfrýjanda stæðu því í vegi að stefndi, (lánveitandinn) gæti reist frekari kröfur á reiknuðum vangreiðslum við eldri gjalddaga. Um þá fjárkröfu sem áfrýjandinn reisti á því að hann hefði í raun ofgreitt vexti segir í dómnum:

Í síðari lið dómkragna áfrýjanda er þess krafist að stefnda verði gert að standa honum skil á mismun annars vegar á greiðslum, sem hann innti í raun af hendi, og hins vegar fjárhæðum, sem fram komu í endurútreikningi á

skuldbindingu hans, vegna þeirra gjalddaga einna sem sá mismunur er áfrýjanda í hag. Um þetta verður á sama hátt og við úrlausn um fyrri hluta dómkrafna áfrýjanda að virða lögskipti hans við [S] á tímabilinu frá 1. mars 2007 til 1. júní 2010 sem eina heild. Af gögnum málsins er ljóst að áfrýjandi hefur ekki að öllu samanlögðu ofgreitt af skuld sinni á þessu tímabili. Þegar af þeirri ástæðu eru ekki skilyrði til að verða við þessum hluta kröfu hans.

Nefndinni virðist nærtækasti skilningurinn á ofangreindu vera sá, að skuldari sem fær lán sitt endurreiknað til heildarlækkunar án gengistryggingar en með lögmæltum vöxtum, en nýtur auk þess frekari lækkunar á grundvelli fullnaðarkvittana fyrir eldri gjalddögum og losnar þannig undan skyldu til að greiða hækkaðan og endurreiknaðan höfuðstól, geti ekki um leið gert aðra sjálfstæða kröfu um endurreikning á grundvelli lækkunar á lögmæltum vöxtum.

Er því óhjákvæmilegt að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 14. mars 2014.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Unnur Erla Jónsdóttir